

Антонович В
№ 94 Гравичка

ПРОТОКОЛ

засідання Правління МОБ"у від 10-го грудня 1924 року.

Присутні: Курбас, Лазоршак, Лопатинський, Слободинська, Дацків, Бондарчук - Керошник Одеської Т.М.

- Порядок дня: 1. Доклад тов. Бондарчука.
2. Доклад тов. Лазоршака
3. Експлоатація театру і звязаний з нею плян на майбутнє.
4. Віжучі справи.

I. Доклад тов. Бондарчука.

Робота майстерні: Одеська театральна Майстерня "Березиль" існує з 19-го травня 1924 р. Весь літній період майстерня вела виключно тренівочну роботу в шкільному розумінню. Така постановка справи фіксувалася місцевими умовами. Одеса зовсім немає театральної школи з укр. відділом. Тому шкільно підготованої молоді тут нема. Майстерня утворилась з робітників командирських своїми союзами/робітники були сценично зовсім не освічені/і тому починає працю з ними потрібно було з азбуки. В другій половині літа поруч з тренівочною роботою була виключена виробнича праця над п'єсою "Чудотворці", яка і була вперше виставлена 2-го листопаду. З цього моменту тренівочна робота зменшена і зведена до постійної норми в плановому урівноваженню з виробничою роботою. Таким чином праця майстерні іде по двом однаковим паралелям: а/Тренівочка і б/Виробничтво-виготовування репертуару. З тренівочних робіт ведуться такі дисципліни: фізкульт - 3 години в тиждень, пластика - 3 год. в тиждень, ритміка - 1 1/2 год. в тиждень, мімодрама - 3 год. в тиждень, голос - 3 год. в тиждень. Всего - 13 1/2 год. в тиждень. Репетіції - 16 1/2 год. в тиждень. Разом - 30 годин. Незалежно від цього під час репетіційної роботи, коли буває частина зайнята в роботі, друга частина майстерняків займається роботою по інтелектуальному розвитку/розбор книжок, матеріалів і т.д./ . Весь робочий час розподіляється на 5 днів, сьомо без суботи і неділі. В ці дні /субота і неділя/ відбуваються вистави в робітничих районах.

Чергова постановка. Черговою роботою в плян продукційної праці виключена робота над сценарієм "Джаммі Гіггінс". В порівнянню з попередньою працею Джаммі Гіггінс є робота більшого масштабу і значно трудніше, але досягнуте уже вишколення майстерняків дає певність майстерні в тім, що з цією роботою вона справиться. Дальші чергові постановки ставляться в залежність від ознайомлення керувником майстерні з сучасним станом і досягненням театральної науки в наших культурних центрах. /Київ Москва/.

Постановки першої роботи в районах. Виступи Березіля в районах дають надзвичайно цікавий матеріал. В цілому потрібно сказати, що Одеса в масі свого глядача багато нище стоїть від других центрів і вистави Березіля в районах проходять під знаком цілої події, яка до глибини заворушує маси. Що до самого сприйяття спектаклю, то в цім відношенню, поруч з ентузіастичним захопленням революційно настроєної маси з робітничих кол, поруч з реакційними протестами відсталого обивателя /службовці і в загальї невиразна публіка віком коло 50 років/ - спостерігається розгубленість елемента, який ще вагається в своїй установці що до побуту і його форм, а також до суті і форми виявлення його в театральной роботі. Дуже характерними в цьому відношенню є анкети з Пересипи, в яких виявляється покаянне відношення декотрих глядачів. Вони признаються, що ще не привикли до такого театру, але вони обіцяють привикнуть і полюбить. Від старого "правого" - так і написано в анкеті - трудно одвикать, але ми привикнем і до вас, грайте у нас частіше. Одеса і райони її ще мало знають Березиль, тому ще рано було ставити точний діагноз на уділову вагу маси. Бона не вся ще бачила і навіть чула вистави Березіля. Так в анкетах за виставу, там же на Пересипи трапляються такі заяви: "Тільки простить що нас мало було, бо ми не бачили ще вас". Всеж і той матеріал, який майстерня має стверджує правдивість її роботи і досягнення поставленої мети в своїй ідеологічній установці. Прикладом цього можуть служити не тільки анкети робітництва, які в захопленню приймає виставу, але і тих елементів, що до вистави ставляться вороже.

Вистава антирелігійна. Релігійна людина настроєна негативно до спектакля, і всеж не може одірватися і досиджує виставу до кінця, а опісля в анкеті з болем заявляє: " Не подобається мені насмішка над релігією, а виконано воно гарно і коли вникнуть в скритий зміст, то досить добре зроблено". Характерним є те, що подібні анкети не від робітників виробництва, а від так званого 3-го елемента: службовці, радробітники. З усіх анкет характерна тільки одна - від дійсного робітника /слесарь/ який і зрозумів все і все йому подобається; театр "Березіля" він розуміє як "отражение мысли человека, а не поведение", але він боїться, що театр не матиме успіху, бо "він рубає з плеча, а життя людини скрите" Звичайно поруч з масою других анкет, які показують инше - ми не можемо серйозно орієнтуватись

на випадкові застереження поміркованої людини хоч і з робітничої маси і навпаки його присуд стверджує відсутність в культурно-комуністичній установці Березилі оглядабельських компромісів. Березиль в своїм обличчі дуже виразний і не викликає кривостолків, що до мистецької плуганини, яка зараз наповняє собою весь театральний фронт. Очевидно, коли Березиль знатимуть всі околиці Одеси, а також центр, коли багаж майстерні збогатиться постановкою Джиммі Гігінс - можна буде признати що Березиль коринним вріс в робітничу масу Одеси. Зараз же почалось завойовання маси і іде певним темпом вперед.

Склад майстерні: По торкається керуючої ініціативи майстерні в розумінню творчоробочого наповнення - то вона поки що централізується в роботі керівника майстерні Бондарчука і т. Мануйлович, які поруч з дисциплінами треніровочного порядку ведуть продукційну постановочну роботу. Як допоміжні сили окремих дисциплін працюють: фізкульт - М. Гавлевич, ритміка - Френкель, пластика - Дашевська, голос - Панченко. Відносно самих майстерняків потрібно зазначити, що в цілому характер їх той же самий, як це зазначено було в попередніх відчетах. Зараз спостерігається новий криток головним чином молоді. В цілому ж по соціальному стану вся майстерня з робітничих мас, по партійности - кандидатів партії і один комсомолець. Виховання майстерняків значно посунулось вперед. Мінімум майстерства уже набуто і в цім відношенню майстерняки стоять на певному ґрунті.

Матеріальне положення майстерні. Кошти для свого існування до цього часу майстерня мала виключно з постійної асигновки Губ. П.О., яка определяється в 350 крб. в місяць. Ця сума іде головним чином на оплату праці лекторського персоналу і господарських потреб майстерні. З початком публичних виступів, майстерня має прибутки від своїх вистав. Всеж кошти ці поки що настільки малі що вплинуть на бюджетний стан майстерні не могли. Це тому що ціни квитків в середньому определяються в 20 коп. і майже до три четверті заповнена зала ледви що покриває вечеровий видаток по виставі. Майстерняки поки що від майстерні не мали ніякої допомоги. Частина з них, які мають службу - працюють на підприємствах в кращих умовах, більшість же буквально в напів-голодному стані. І випадки, коли майстерняк з голоду не має фізичних сил нести роботу в майстерні звичайне явище. В багатих босих і без одержі. Правління майстерні напружуючи сили запобігти катастрофічному положенню майстерняків ухвалило весь прибуток, який за 5 платних вистав може натягти до 60 крб. витратити на обуть і закупку харчевих продуктів, які роздать в допомогу майстернякам. Поминаючи нуждаємість майстерняків, нормальні видатки по утриманню майстерні обчислюються такими цифрами:

1/ Оплата педагогічного персоналу	до 270 крб.	в місяць.
2/ Паливо	33 крб.	"
3/ Електрика	17 крб.	"
4/ Уборка помешкання	10 крб.	"
5/ Канцелярські видатки	8 крб.	"

Разом до 338 крб. в місяць

Таким чином асигновка Губ. П.О. покриває нормальні видатки майстерні в її буденній праці, але що торкається видатків на постановочні роботи, якими є построєння сценічних помостів, пошиття костюмів, паріки, реквізиту, друкування афіш і анкет і т.п. то на це коштів зовсім немає. Першу свою постановку майстерні удалось провести тому, що в літні і осінні місяці не потребувались видатки на паливо, не виплачувалось також за електрику /яку потрібно зараз оплатити/ і таким чином від загальної суми субсидії були де-які заощадження; але звичайно вони були замалі, щоб покрити всі постановочні потреби і тому ці видатки йшли з часті в борг, а часті за кошт недоплати педагогічному персоналу по лекційної платні, яка теж лишалась боргом за майстернею. Частину боргів майстернею покрито; не покритими на 1-е грудня лишились такі борги:

1/ Лекторам майстерні за жовтень місяць	- 232 крб.
2/ Художникам Данилову і Ексельсір за станки	- 35 крб.
3/ За розклейку афіш і кліше	- 29 крб.
4/ Електрика за вересень, жовтень і листопад	- 45 крб. 50 коп.
5/ Лекторському персоналу за листопад до	- 270 крб.
6/ Сторожу за листопад	- 10 крб.
7/ Паливо за листопад	- 33 крб.

На 1-е грудня 1924 р. боргу разом 645 крб. 50 коп.

Від Політосвіти ж на той срок належит ще субсидії за листопад 300 крб.

Чистого боргу лишається 345 крб. 50 к.

Таким чином не виплачена майстерні Губ.П.О. субсидія за листопад урівноважує борг майстерні тільки в 300 крб. Решта ж 345 крб. 50 коп. - себто сума рівна місячному асигнуванню лишається чистим боргом, який потрібно буде покривати коштом заощаджень з будучих місяців. Через те, що цих заощаджень в близи зимові місяці не передбачається - то очевидно, що майстерні прийдеться ще довгий час пробувати в стані, коли вона отримуючи від Губ.П.О. субсидію за біжучий місяць в свою чергу розплачуватиметься з кредіторами за передідучий йому місяць. Роз-

15

раховувати на дохід з вистав в даному разі не доводиться, бо вони зараз надто мізерні, а в будучому хоч би і збільшились, на що є надія - то всі ці кошти потрібно буде витрачати на допомогу майстерням, стан яких, як зазначено вище катастрофічний. В зв'язку з цим стоїть питання про будучі перспективи, що до нових постановок, які предбачаються. Дімітрі Гігінз в роботі. Через де-який час настане нужда в постройці станків, костюмів і иншого урядження для цієї постановки. Цю потребу необхідно буде залагодити відшуканням коштів спеціального призначення. Зараз про них говорить завчасно, а предбачить цю потребу саме в пору. Ситуація в Одесі. Виникає питання як бути по відношенню до Пролеткульту, Гарту і як направити свою роботу. Зараз в Одесі є Предславич і Коханенко. Дана їм асигновка в 3000 крб. на організацію театру Гарту. / Лився в Одесу Коханенко добув невеличку допомогу на костюми, зібрав гурток і група ця їздила по селам в Одесі їм не дозволили грати - вразили старі п'єси, розбіглись, до Одеси повернувся сам Коханенко. Він опять заходжується строїть театр. Отколовшись от Франка прийняв вони платформу Гарту. В Одесі між Гартівцями є спритний хлопець Микитенко. Коханенко вийшов з ним в зносини. Микитенко їде в Харків. З Харківя приїхав Предславич. В той час коли повернувся Коханенко із поїздки в свою групу по селам і вимагав 3000 крб. на організацію театру, знова виникло питання про ідеологічні платформи Гарту. В решті решт вони помирились. Ідуть шукати акторів: Коханенко в Полтаву, а Предславич в Київ. Предславич не прийіз в Київ нікого, а Коханенко в Полтаву привіз Музиченка. Решту людей набирали на Слобідці, ніяких вистав не давали. Це по лінії Гарту. З диспутом була така річ: була конференція клубних робітників. Закінчилась конференція не шаблоном, а діловою роботою, іменно пішли подивитись на "революційні досягнення" театрів. Перероблено в Одесі опера "Жизнь за царя" на "Серп та Молот". Конференти пішли на постановку "Фудотворці". Після вистави намічались такі виступи: повинен був бути доклад з "Березиль" - Бондарчука, а Предславич рішив виступити содокладчиком. Зарядився книжками / від Адама і Еви / Леніна, Троцького - словом набрав торбу книжок. Бондарчук відповів, що він 1/ Доклада робить не буде, 2/ Уповноважень на декларації немає, 3/ Бачили виставу - слідує говорити тільки відносно вистави. Це Предславича збило і він устів тільки вилаяти "Березиль": говорив про інтелігентську лінію Березиль / Дімітрі Гігінз і Людина Маса / Березиль не організує мас, не веде організаційної роботи, не їде в маси, "Березиль" досягає лише професійної заздрости, згадав також про постанову Раднаркому, щоб пролетарські організації Плугові і Гартіві допомагати, а Березиль і подібні організації лише піддержувати і пр. На цьому скінчилось. Час кожного бесідника був обмежений до 10 минут. Своєю промовою досяг він того, що Загубполітосвітою Николок на другий день сказав, що він не знав, що Предславич такий дурак.

Преса: Має явно русифікаторську тенденцію. Треба зауважити ще те, що на ґрунті тої халтурщини яка в Одесі панує, відношення преси до всього українського більш як стримане. Хронікації всі попадали в кошик. Про спектакль вже не могли не помітити. Трапився такий випадок. Грали ми в театрі ім. Леніна на Молдаванці. Театр запущений, сміття по шию, ходять туди хиба хулігани, публіки було мало - грязюка страшна, сервований робітник туди не прийде. Получилась рецензія ось якого змісту: "Не напрасны ли труды. / О театре "Березиль" /

Несколько дней тому назад в Железнодорожном театре им. Ленина впервые в этом районе дала первый спектакль украинская театральная мастерская левого направления "Березиль". Ставили "Фудотворці". Прежде всего о публике. Во всем зале /можно с уверенностью сказать/ было меньше зрителей, чем участников, несмотря на сборный день, недорогие цены и хорошую рекламу. В этом районе, значит, театр своего зрителя не нашел. Теперь о п'есе, игре и постановке. П'еса антирелигиозного содержания, построена остроумно, но слишком растянута. Сделана молодыми силами, живо с настроением, конструктивные оформления - уместны. Но все это - и конструктив и переживания, и злая сатира над религией - все это в новых формах, движениях, игре, непонятно рабочему, новому зрителю пришедшему в театр.

Театр "Березиль" заявляет: "Мы строим полезное искусство рабочими руками и для рабочих". Первое выполнено - мастерская пролетаризована; второе же нет. Рабочая публика не привыкла к театральным замысловатым новшествам. Акробатика, куварканье женщины по полу, прыжки, коллективное мычание, "неприличные" позы актеров - все эти удары по старому театру - непонятны массе. И не удивительно недоумение большинства зрителей, шум, разговор, выкрики... "Березиль" думает, что это враги их театра. Нет. Это делают не враги, а самая рядовая публика - новый рабочий зритель, который заявляет: "Пусть вам эта п'еса понятна, вы ее делаете сознательно, для нас же многое несоб'яснимо, непонятно, и отсюда /для большинства/ неинтересно. Дайте новое, но ясное, не давайте нам только смотреть, а заставляйте творить вместе с Вами." Вот что говорит рабочий - новый зритель. Выходя из театра, я услышал позади себя от одного не молодого рабочего: "Сколько труда потратили, а толку мало. И у меня возникла мысль: "не напрасен ли первый большой труд молодого рабочего театра".

Не выскажется ли по этому поводу "Березиль" и зрители тех районов клубов где прошла первая постановка этого театра? М.Г.

Мы приготовили следующую відповідь в пресу:

"Непрошенный адвокат з Молдаванки. /З приводу статті "Не напрасны ли труды"

На виставі "Березіла" 15-го листопаду в театрі ім. Леніна публіки було дійсно мало. Чи справді причиною цього є те, що театр в цьому районі не має свого глядача. На жаль це з'являє зараз нормальне для усіх "старих" і "зрозумілих" театрів. Ми маємо дані бачить причину цьому в другому. Це є поперше - Роскалтурення до крайности ~~у~~ театральній околиці в-загалі, а Ленінського театру на Молдаванці зокрема. Крім культурного ~~калтурного~~ театр запаскуджено в ~~театральній~~ відношенню. Хто з поважуючи себе робітників піде в театр де роками насловеться сміття, яке повернуло театральне помешкання в сьалочну каламагу. Очевидно ніхто з робітників не сподівався, що в це багно може попасти щось порядне. Був здебільшого байдужий до аїш майстерні, яка для Одеси в цілому а для Молдаванки зокрема, зовсім не відомо ще. Дійсний робітничий глядач Молдаванки не знав майстерні, як майстерня не знала що з себе уявляє Ленінський театр і звичайно не зустрілись. З анкет, які ми маємо з цього спектаклю видно що: зрозуміли виставу і ставляться цілком прихильно до неї 40%, зрозуміли і ставляться до вистави негативно 1,4%, хуліганських, яких не можна оголосити в пресі 45%, байдужих - 12,9%, розписався не за себе, а від імени маси, яка ніби то "не розуміє" Березіла - 0,7%. Ці анкети ми маємо у себе в портфелі і як видно хуліганський елемент на Молдаванці в театрі ім. Леніна переважає. Який же героїзм треба мати робітникові щоб іти у цей театр. З 40% які зрозуміли виставу і приймають її цілком - тільки один учень трудшколи 17 років, решта все робітники від 21 - 28 років. З другої категорії всі 1,4%, які зрозуміли, але ставляться до вистави негативно - трудінтелігенти з вищою і середньою освітою віком від 32 - 35 років. Хулігани не підлягають ніякому обрахунку, ні по віку, ні по походженню. Байдужі ж невизначені. Автор же анкети що пише від імени маси про "незрозумілість", розписався "рабкором", заховавши свій соціальний стан, професію, рік, освіту і взагалі своє обличчя. Чи не він це прописався і до газети. Почерк у нього досить гарний / і від імени якої маси він говорить; чи не від тих 45%, анкети яких непристойно оголошувати в пресі. Краще б ці непрошені адвокати, коли вони дійсно серйозні глядачі / про прихильність їх ми не турбуємось / писали за себе і на чистоту, а ми як бачите з "уміємо розібратись в тім, які наслідки нашої роботи і для кого потрібна наша праця."

"Березіла".
 Післали в пресу - довідувались, що з нашою статтю, редакція обіцяла помістити - пройшло вже три тижні - відповіді не поміщена. Така ситуація в Одесі. Треба подумати як повести свою лінію, що до Гарту і що до своєї роботи. Хочу одержати директиви, заскочити в Москву, і залежно від тих директив в Харків. Треба подумати про положення, про базу і про більш ширшу роботу. Зараз все іде в плані кустарної роботи через брак грошей. В відділі Мистецтв в Одесі, Микодок, єдиний симпатичний, но мистецькі індеферентний чоловік. Замієник його Розін такий же самий.

Ніхто не чув щоб "Паєци" можна було ставити в конструктивній формі. А поставив їх все таки Баланотті, який прислав до "Березіла" помрежа з проханням позичити їм для постановки наших "конструктивних костюмів". Помреж їх не одержав, явився на другий день сам Баланотті за костюмами. Майстерняки, хоча хлопці прості - сіраки, но взяли його в оборот. Питали його що значить ліве мистецтво. Баланотті відповів - ліве це те, що пишеться в Московських журналах. Договорився навіть до того, що він помагав Курбасові ставити "Т.А.", словом пів страшний дурниці. Костюмів не одержав. В постановці "Паєци" введений балет - Леф, який заключаються не то в простій гімнастиці не то в акробатиці і один робить сальто, другий качається по сцені - оце балет-Леф. І про це "Одеські сілуєти" пишуть, що це досягнення.

У нас зроблено "Чудотворці". Тепер підготовляємо до відновлення Діями. Дальше робота буде залежити від директив які одержу тут. Безперечно, що в звязку з шарлатанством і спекуляцією які там є, там роботи більш ніж треба, і тому треба було б зараз там же когось крім мене. Матеріальне становище також скрутне. Вистави нічого не дають. Карбованців 60 зберемо - даєм майстернякам. Сам матеріальний стан залежить від внутрішньої продукції. Від цього ж залежатиме і можливість дістати гроші. На весну можна б ставити питання про помешкання і пр. недостатки. В звязку з відділом Губпрофради "Березіла" провів такі кампанії: за єдиний фронт Профрону - агітка яка іде по всіх клубах. По завданню Губземвідділу зроблено - агітку: Свято урожаю, яка спеціально ставиться в день свята урожаю. З-я робота це "Чудотворці".

П О С Т А Н О В И Л И: Заслухавши доповідь т. Вондарчука Степана признати зроблену роботу вповні задовольняючою і лінію вповні правильною. Конкретизацію революції і ~~радянське~~ обговорення справ перенести на слідуоче засідання.

II. Доклад т. Лазорішака про перевірку роботи Мокро-Калигірського театру. Говорив з сьмою публікою, з партійними товаришами, комсомольцями і майстерняками. Члени майстерні захоплені роботою. Тішать їх те, що вони активні. Партійні товариші і комсомольці підкреслюють велику вартість майстерні. Був на виставі "Жовтневі епізоди". Вистава надзвичайно примітивна. Друга вистава "Проміння смерти" - Френкеля. Постановка більш складна. Після цього вечір імпровізації. Темі імпровізації злгоденстві і з сьгоднішнього дня. На імпровізацію приходять багато публіки, зала заповнена, кожен боїтвся щоб себе не побачити на сцені.

17

Мають стінну газету. Два числа прислали на з'їзд Рабселькорів. Два рази в тиждень ведуться політзаняття у Сельбудинку, з яким працюють в надзвичайному контакті. По торкається майбутньої роботи треба переглянути склад і можна буде далі працювати. Склад майстерні 12 комсомольців, 2 кандидати партії і 18 чоловік настільки активних, що їх-членів майстерні приймають зараз в Комсомол. Завдяки імпровізації вивелись т.з. селянські бунди, які не давали спати, в-загалі бундили по селі, ровником майстерні т. Гробоуський. Робота з усіх боків ведеться добре. Тільки у Гробоуського замало місцевого хисту. На спільному засіданні я дав свою згоду на право називати майстерню - майстернею "Березіль".

ПОСТАНОВИЛИ: Заслухавши доклад т. Лавришака правління знаходить можливим МокроКалигирському Райтеатру дати назву: "Районний Театр Майстерні Березіль" при чому правління виражає необхідність прислання одного товариша в Київ терміном від 1 1/2 до 2-х місяців для набуття відповідного досвіду в керуванні майстернею.

III. Експлуатація театру і зв'язаний з нею план на майбутнє.

ПОСТАНОВИЛИ: До постановки "Секретаря Профспілки" ніяких заходів відносно експлуатації театру тут в Києві не робить. Питання відносно поїздки на гастролі вжити передчасним.

IV. Біжучі справи. а/ Про видачу утримання двом відповідальним працівникам Сельтериттеатру агітмайстерні "Березіль" ч. I в Березні.

Постановили: Видати 25 крб. за місяць вересень.

б/ Заява б. агропунктом Червона Слобода т. Гутникевича відносно остаточного розрахунку.

Постановили: Запропонувати т. Гутникевичові О.М. повернути, як остаточний розрахунок в касу МОБ"у 18 крб. 78 коп., які згідно провіреним документам залишаються в користь "Березіля".

в/ Заява Шагайди і Кононенка видати їм допомогу на покупку необхідних річей в зв'язку з кражею в їхній квартирі.

Постановили: Висловити догану всім живучим в інтернаті за те, що не зуміли улаштувати спільного життя, запропонувати налагодити цю справу як в найскоршому часі, в противному разі розформуються інтернат. Тов. Шагайди видати 10 крб. допомоги, тов. Кононєкові відмовити.

г/ Абоніментна кампанія.

Постановили: Вжити доцільним до постановки "Секретаря Профспілки" напружити всі сили щоб улаштувати можливо більшу кількість лекцій на підприємствах.

Справу цю пока доручити т. Лопатинському і Пігулович З.

д/ Справа звільнення Запресбуро тов. Козоріса.

Постановили: Звільнення тов. Козоріса затвердити.

е/ Справа прийняття тов. Затворницького в Режштаб.

Постановили: відмовити.

ж/ Справа т. Лішанського.

Постановили: З зарахуванням т. Лішанського затриматись до вяснення.

19/10/24
Міжконт. - Мех. секр. Мещушин